

MICHELLE MARLY

MADAM

PIAF

JA ARMASTUSE LAUL

Saksa keelest tõlkinud

Triin van Doorslaer

Originaali tiitel:

Michelle Marly

„Madame Piaf und das Lied der Liebe“

Aufbau Taschenbuch, 2020

Tekst © Michelle Marly ja Aufbau Taschenbuch, 2019

Tõlge eesti keelde © Triin van Doorslaer ja Tänapäev AS, 2021

Kaane kujundus ja motiivid: www.buerosued.de

Toimetanud Liisi Lees-Leesmaa

Kujundanud Angelika Schneider

ISBN 978-9916-17-016-8

Trükitud Tallinna Raamatutrükikojas

www.tnp.ee

*C'est lui pour moi, moi pour lui dans la vie.
Tema minu jaoks, mina tema jaoks, nii terve elu.*

„LA VIE EN ROSE“

PROLOOG
1937

„Mon légionnaire“

Moraalne elu on selline elu,
mille elamine ei paku mingit rõõmu.

Édith Piaf

Pariis

Suurem melu oli möödas. Place Pigalle'i äärses väikeses bistroos istusid hämaras valguses veel vaid mõned üksikud unetud. Kummaliselt kohatutena tundusid kaks elegantses frakis härrat, kes pärast ilmselgelt pikka pidutsemist öökklubides nüüd väikest kanget kohvi rüüpasid ja joogi sisse värskeid *croissant*'e kastsid. Keldriukse kõrval nurgas oli laua ümber kogunenud seltskond noori – sonisid kandvad noorukid ja kulunud riietes kunstnikud, kes pidutsesid nii ennastunustavalt, nagu ei saabukski enam järgmist hommikut ega halli argipäeva. Need noored olid siin ilmselgelt püsikunded, nad liikusid lokaalis ringi nagu omaenda salongis. Kõige keskel istus noor naine, kelle hääl kõlas üle teiste ja kes rääkis lakkamatult – ka oma klaasi tühjendas ta teistest tunduvalt kiiremini. Temal peatusid nii viisakalt riides härrade pilgud kui ka ühe lõbutüdruku silmad, kes, meik mööda nägu laiali, lõpetas oma öötöö klaasikese Pastis'ga,

lugedes samal ajal letile klientidelt saadud rahatähti ja ulatas need siis oma sutenöörile. Teda teati, vähemalt nägupidi.

Seltskonna keskel istuv noor naine, Édith Gassion, oli just saanud kahekümne ühe aastaseks; ta oli miniatuurne, vaevalt poolteist meetrit pikk ja kõike muud kui silmatorkavalt atraktiivne. Tema laup oli liiga kõrge, nina liiga kitsas ja pikk, tumedad juuksed tõrksad ning vaid osaliselt hoolitsetud. Pruunides silmades helkles aga segu vallatusest, uhkusest ning kurvameelsusest, ja selle lummusesse langes igaüks, kes neisse vaatas. Lisaks häälele oligi just naise silmade võlu see, mis pani inimesi mõtlema temast kui kaunitarist. Paistis, nagu säraksid need silmad eriti heledalt just öösel, need olid kui tähed, mis ilmuvad nähtavale siis, kui kodanlased muutuvad uniseks. Õhtul kella üheteistkümne ja hommikul kella kuue vahele jääv aeg oli Édithi lemmikaeg. Siis pidas ta koos sõpradega lõputult pidusid, mille ainsaks põhjuseks oli rõõm järjekordse õhtusse saadetud päeva üle. Ja ehkki tal ei olnud palju raha, tegi ta pea alati oma sõpradele välja.

Uks läks lahti ja ruumi tungis külm välisõhk. Esialgu ei pööranud keegi sellele tähelepanu; varastel hommikutundidel juhtus sageli, et unetutega liitusid esimesed räkajad. Töörõivastes mehed alustasid päeva kohvi ja konjakiga. Ent lokaali sisenenud pikk kõhetu kolmekümnendates mees kuulus teistlaadi klientide hulka. Ta oli hästi riides, tema elegantse mantli õlgadel sulasid tuisused lumehelbed. Ilmselgelt ei vajanud ta ei öönapsi ega ka hommikust ergutust. Ta heitis enda ümber kiire pilgu ja astus siis, huuled

kokku pigistatud ning pilk sünge, nurgalaua poole. Édithi tooli taga ta peatus.

„Sa pead muutuma,“ pahvatas ta. „Kohe! Kas kuuled?“ Naine kuulis teda küll, kuid ei mõistnud. Ja see ei olnud mitte ümbritseva melu tõttu või kordamööda joodava veini ning konjaki pärast. Arutledes endamisi, miks küll ei olnud mees sel kellaajal voodis oma naise kõrval, pööras Édith end ringi: „Jäta mind rahule, Raymond. Muuda kõigepealt oma elus midagi!“ Üks Édithi sõpradest piidles üle veiniklaasi serva vööra poole. „Kes see veel on?“

„Kas tohin tutvustada?“ Viisakat žesti imiteerides vehkis Édith liialdatult kätega. „See on Raymond Asso, libretist ja armuke, võõrleegionär ja...“ Édith lõi hetkeks kõhkleva ning lisas siis langetatud pilgul: „Sõber ning õpetaja.“ Peaaegu oleks üle ta huulte lipsanud ka „suur armastus“, ent mõnes mõttes oli iga tema ellu ilmuv uus mees suur armastus. Siiski, niisugust nagu see siin ei olnud ta kunagi varem kohanud, tema oli eriline. Sellest hoolimata ei lisanud Édith enam midagi. Hetkel üritas ta Raymondit veidi vähem armastada – mehe lagedale ilmumine ärritas teda.

Tutvustusele järgnes mitmehäälne huilgamine.

Édithi kleenukest ja kõhna keha läbis korraga jõnksatus, ta tõusis ning viskus poolenisti üle laua, et ulatuda pudelini kunagi ilmselt hõbedases, ent nüüd kulunud veinijahutis. Liigutuse peale kerkis tema kirju plisseerseelik veidi üles ja paljastas ühe sääre. „Kas jood koos meiega?“ hõikas ta üle õla.

„Sa käitud nagu *putain*,“ sõimles Raymond ja surus naise hooga tagasi toolile. Õlakehitusega lasi Édith sel juhtuda. Mehe sõnad ei teinud talle haiget. Teda ei huvitanud eriti, mida teised temast rääkisid. *Putain* – hoor – ei olnud sugugi kõige hullem solvang. Seal, kust ta pärit oli, nimetati naise hoopis teistmoodi, seal ei koheldud kedagi siidkinnastega. Tema ema oli toonud ta ilmale ühe Belleville'i tööliskvartali maja trepikojas. Beebina elas ta oma emapoolse vanaema juures, kes lasi tal peaaegu nälga surra, seejärel kasvas ta üles Rouen's isapoolse vanaema bordellis. Ja just selles asutuses oli Édith tundnud esimest korda midagi armastuse sarnast. Ent vanuses, mil teised tüdrukud läksid kooli, võttis Édithi isa ta prostituutide juurest ära. Koos isaga elas Édith rändtsirkuses, hiljem tänaval. Nii oli tuba näruses, kuid üsna viisakate elanikega pansionis Place Blanche'il Piccadillys tuntav samm paremuse poole. Raymond oli ta hiljuti sinna majutanud. Raymond, kes üritas teda muuta paremaks inimeseks, ja Édith teadis, et teda sõimates ei mõtle mees tegelikult midagi halba.

Raymond ignoreeris Édithi seltskonna noorte meeste ähvardavaid pilke, samamoodi ignoreeris ta ka Édithi ükskõiksust. Ta rääkis naisega, nagu viibiksid nad omavahel: „Kui sa kuhugi jõuda tahad, siis peavad need öised prassimised lõppema. Need parasiidid peavad kaduma ja ka liigsel joomisel on nüüdsest lõpp.“

„Kas viskan ta välja?“ hüüdis üks Édithi sõbrameestest, kes oli tänavaelu reeglitega sama hästi kursis nagu Édith.

Mehe heledast ning nooruslikust häälest kostus peaaegu et ootuselevust võimaliku kakluse üle peene härraga.

„Las ta olla,“ sekkus nüüd Édithi sõbratar ning hingsugulane Simone Berteaut. Ka Simone oli pärit tänavalt ja mõlemad noored naised olid olnud sõbrad juba ligi viis aastat, pakkunud üksteisele turvatunnet, tuge ning kaitset. Simone teadis iga meest, kellega Édith voodisse läks. „Tema vastu ei ole teil mingit võimalust. Ta ei olnud mitte ainult võõrleegionär, vaid ka *spahis*; teate ju küll seda Alžeeria ratsarügementi.“

„Vormi tal seljas pole...“

„Enam mitte, tohman. Nüüd on ta tsiviilisik ja kirjutab Marie Dubas’le šansoone. Ta on Dubas’ erasekretär.“ Simone rääkis üsna valjusti ja kuulsa lauljatori nime nimetamine sulges Édithi viimasegi pidukaaslase suu. Kellele ei olnud veel piisavalt muljet avaldanud Raymond Asso kangelaslik minevik Põhja-Aafrikas, tundis nüüd sügavat imetlust tema tutvuse üle Marie Dubas’ga.

Nurgas toimuv oli köitnud ka teiste küllastajate tähelepanu. Nad jõllitasid ja kuulatasid uudishimulikult. Vaid leti taga seisev lokaalipidaja kuivatas puhtaks pestud mokatasse, nagu ei puutuks ümbritsev temasse. Kolinal tõstis ta tassid riulile.

„Kui sa end ei muuda, ei saa sa iial ABC-s esineda,“ teatas Raymond.

Korraga jäi ruumis nii vaikseks, et oleks võinud kuulda nõela kukkumist. Isegi peremees leti taga katkestas korraks oma toimetamised.

ABC oli täiesti teine maailm. Aukartustäratav paik, mida tundsid kõik, vähemalt nime järgi.

Asi polnud mitte ainult selles, et muusikateater asus kõrgemas linnajaos ühel Grand Boulevard'idest. Rohkemgi kui Moulin Rouge oli ABC koht muusikamaailma suurte jaoks. Pea kõik lauljad unistasid ABC lavalaudadel kuulsaks saamisest. Kes sai esineda ABC-s oli juba staar või üsna lähedal selleks tõusmisele. Iga pariislane teadis seda. Ning muidugi teadis ka Édith ABC-d. Ta oli sealt mööda kõndinud, heitnud igatsevaid pilke kontsertplakatitele ja -kuulutustele. Ent ta ei olnud seal isegi mitte publikuna viibinud, sest pileti ostmiseks puudusid tal võimalused. Nii oli ABC endiselt unistus, nagu ka lootus muretust elust.

Édith laulis publiku ees juba kümnendast eluaastast alates. Isa oli talle selgitanud, et nüüdsest tuli tal söögi-poolis ise välja teenida. Seega hakkas Édith tänaval laulma, akrobaadist isa aga tegi laulmise saatel trikke. Nad esinesid kogu provintsis ning enamasti teenis tütar selge lauluhäälega rohkem kui isa musklite ja osavusega. Édith laulis, milleks parasjagu tuju oli, enamasti šansoone, mida ka tema musikaalne ema sarnastes kohvikutes esitas, aga ka „Marseljeesi“. Sest Prantsuse hümnid eest viskasid inimesed kübarasse alati paar lisamünti. Sissetulekud oleksid tema vajadusi igati rahuldanud, kui vaid isa ei oleks kõike ära võtnud. Ja teda löönud, kui ta piisavalt ei teeninud. Sel ajal ei õppinud Édith tundma mitte ainult tänavaelu brutaalsust, vaid mõistis ka, et vajab laulmist.